ע"פ 7415/09/15 – אלברט בן חמו נגד מדינת ישראל,פרקליטות מחוז ירושלים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7415-09-15 בן חמו נ' מ.י. פרקליטות מחוז ירושלים

לפני כבוד השופטת נאוה בן-אור
כבוד השופט רם וינוגרד
כבוד השופט ארנון דראל

המערער אלברט בן חמו
ע"י ב"כ עוה"ד י' רזניק וניב לזר

נגד

המשיבה מדינת ישראל
באמצעות ב"כ עו"ד ג'ני אבני
פרקליטות מחוז ירושלים

פסק דין

ב- 10.9.2013 הורשע המערער בבית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת ר' פרידמן פלדמן) בעבירה של גרימת מוות ברשלנות (לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977). ב- 15.6.2015 גזר בית המשפט (כב' השופטת ח' מאק קלמנוביץ, סגנית נשיא) את עונשו של המערער, והשית עליו ארבע חודשי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי לשנה אחת לתקופה של שלוש שנים, ופיצוי בסכום של 7,000 ₪ למשפחת המנוח.

הערעור שלפנינו מופנה כלפי עצם הרשעת המערער בדין, ולחלופין על חומרת העונש שהושת עליו.

עובדות כתב האישום המתוקן

1. נגד המערער, יליד שנת 1948, ואחיו סמי, הוגש כתב אישום מתוקן המייחס להם עבירה של גרימת מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**). האירוע נשוא כתב האישום אירע ביום 29.6.2004. כתב האישום הוגש במהלך 2007.

על פי עובדות כתב האישום המתוקן, המערער ואחיו התקשרו עם בעלי מפעל "פולירן פרופילים בע"מ" בהסכם לייצור והרכבה של קורות מתכת שכל אחת מהן באורך של כ-60 מטר, במשקל של כ-6.7 טון ומחולקת לשלושה חלקים.

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

הקורות הורכבו על עמודי בטון בעלי קונזולות, בגובה של 4.80 מטר.

ביום האירוע, 29.6.2004, החלו במלאכת הרכבת החלק האמצעי של הקורה השישית לאחר שכל יתר הקורות ושני החלקים החיצוניים של הקורה השישית כבר הונחו. חלוקת העבודה בכתב האישום תוארה כך - המערער היה האחראי הישיר להרכבת החלק, קבע את תהליך ההרכבה, נתן הנחיות וחילק את העבודה בין שאר העוסקים. אחיו של המערער נתן הוראות והנחיות לעובדים האחרים - עובד נוסף בשם אורן כחלון שעמד על פיגום בסמוך למקום חיבור החלקים; אבי אמסלם, מנופאי; יוסי אוחיון, מלגזן (להלן: **המנופאי והמלגזן**, בהתאמה). קודם להרכבת החלק גודר השטח שמתחת לחלק האמצעי באמצעות שני פיגומים ניידים על מנת למנוע מעובדי המפעל לעבור מתחת למקום הנחתו. ואולם, במהלך ההצבה נפל חלק מהקורה, וגרם למותו של אלמאטוב ויאצ'לסלב (להלן: **המנוח**).

בכתב האישום נטען, כי רשלנותם של הנאשמים גרמה למותו של המנוח. רשלנות זו באה לידי ביטוי בכך שהם לקחו על עצמם עבודה כשאין להם הידע, הניסיון והאמצעים להבטיח את ביצועה בצורה בטוחה; ללא תכנון מוקדם של שיטת ההרכבה; לא דאגו לגידור כל שטח העבודה; לא נקטו אמצעים נאותים לאבטחת יציבות החלקים; השתמשו בכלים שאינם מתאימים; והמשיכו בהנחת הקורה גם לאחר שהתחוור להם כי המלגזה אינה מצליחה להרים את החלק האמצעי ולהניחו על הקונזולה.

להשלמת התמונה, יש לציין, כי כתב האישום המקורי הוגש גם נגד המנופאי והמלגזן. ואולם, המשיבה חזרה בה מכתב האישום נגדם וכתב האישום תוקן בהתאם.

<u>פסק דינו של בית משפט קמא</u>

2. בהכרעת דינו הרשיע בית המשפט את המערער בביצוע העבירות המיוחסות לו בכתב האישום וזיכה את אחיו.

לאחר שבחן את חומר הראיות, קבע בית המשפט כממצא, כי הנאשמים, רתכים בהכשרתם, נעדרי ניסיון בעבודה מהסוג נשוא כתב האישום. כמו כן נקבע, כי לא הייתה תכנית עבודה מסודרת שעל פיה עבדו. אשר לאמצעי הבטיחות, בית המשפט קבע כי לא היה די בהם. ביצוע עבודות כה מסוכנות מצריך גידור מאסיבי של המקום. במקרה זה, הסתפקו הנאשמים באזהרת העובדים בעל פה ובהנחת פיגום נייד מתחת למקום ההרכבה, שאינו חוסם את המעבר למקום. לעניין הכלים בהם השתמשו לביצוע העבודות, בית המשפט קבע כי לא הוכח במידה הנדרשת שהנאשמים הם שהזמינו את המנופאי והמלגזן לביצוע העבודה, וכי לא נפל פגם בעצם השימוש במלגזה.

אשר לדרך הנחת הקורה, קבע בית המשפט כי החלק השמאלי של הקורה לא היה מחובר לקונזולה או לעמוד בצורה כלשהי, עובדה אשר הייתה ידועה לכל העוסקים בדבר ואף נעשתה במכוון על מנת לאפשר גמישות בחיבור חלקי הקורות. כמו כן נקבע, כי לא ידוע מי הרכיב את הקורות החיצוניות והניח את החלק השמאלי של הקורה מבלי לחברה. בית המשפט קבע, כי אף אם לא ניתן היה לחבר את החלק האמור בטרם יונח החלק האמצעי, היה מקום לתמוך בו או לקשור אותו בדרך כלשהי, לפחות לפני התקנת החלק האמצעי, כך שלא יזוז וייפול תוך כדי עבודה. נקבע, כי מדובר

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

בכשל בתכנון מהלך העבודה. עוד נקבע, כי החלק האמצעי של הקורה לא היה ישר לחלוטין בעת חיבור הברגים לצד השמאלי ולא ישב על הקונזולה. לאחר שהמלגזה לא הגיעה לשיא הגובה ולא הצליחה להרים את הצד הימני של הקורה עד לגובה הנדרש, הנחה אחיו של המערער את המנופאי להזיז מעט את המנוף כדי להרים את הקורה. פעולה זו גרמה לתזוזת שני חלקי הקורות ולנפילתם.

3. לעניין חלקם של כל אחד מהנאשמים באירוע, נקבע כי המערער היה האחראי על ביצוע העבודות ושימש כמנהל העבודה בפועל, אף שלא נכח במקום בעת קרות התאונה. בית המשפט מצא, כי גרסת המערער נשמעה מגמתית, במטרה להמעיט מאחריותו ככל האפשר, וכי מהראיות עולה שתפקידו משמעותי בהרבה מזה שעליו העיד. נקבע, כי כל המעורבים בדבר עבדו בהתאם לשיטת העבודה שתכנן המערער, שאישר שאין לו כל ניסיון בעבודה מסוג זה, באמצעות כלים שלא הם הזמינו, מבלי שיש תכנית עבודה ממשית ומבלי לאבטח כראוי את המקום. כמו כן נקבע, כי המערער עזב את המבנה בלי לוודא קודם לכן שכל האמצעים הנדרשים מוכנים לביצוע העבודה.

לעומת זאת, בית המשפט קבע כי חלקו של אחיו של המערער היה קטן בהרבה מחלקו של המערער, למרות שהיה שותף לחברה שקיבלה על עצמה את העבודות ועל אף שבהתקנת הקורה הספציפית בוצעו הדברים בהתאם להנחיותיו שלו והוא היה הבכיר מבין העובדים שעסקו בפועל בהתקנה. בית המשפט קבע, כי אחיו של המערער, כמו יתר העובדים, קיבל הנחיות והוראות מהמערער ופעל על פיהן. כולם ידעו שהחלק השמאלי של הקורה אינו מחובר, כולם היו מודעים לכובד הקורה המותקנת, והיו ערים לסכנה שבהתקנת הקורה. משהמשיבה מצאה כי העובדים האחרים אינם אחראים לתוצאה הקטלנית, מצא בית המשפט כי אין מקום לראות באחיו של המערער אחראי למותו של המנוח.

4. נוכח מסקנה זו, בחן בית המשפט את התקיימותם של יסודות העבירה ביחס למערער בלבד.

לעניין חובת הזהירות, נקבע כי קיימת חובת זהירות מושגית מכוח החובה הסטטוטורית בסעיף 325 לחוק העונשין. בהקשר זה נקבע, כי אין ספק שהרמת קורת המתכת שמשקלה כמה טונות לגובה של 4.8 מטרים מהווה מעשה "שיש בו סכנה", ופעילות שנושאת אופי מקצועי המצריכה מיומנות וידע. העובדה כי למערער לא הייתה המיומנות אין בה כדי לפטור אותו מאחריות. כן נקבע, כי למערער חובת זהירות קונקרטית כלפי המנוח. לעניין זה נקבע, כי המערער שימש בפועל כמנהל העבודה וחובתו כלפי המנוח נובעת מהיותו האחראי על ביצוע העבודות, אשר הורה לפועלים כיצד לבצע את העבודה. כמו כן, המערער ידע על הסכנה הגלומה בעבודה שבוצעה ולשם כך אף שמר על אמצעי בטיחות. אף שהמנוח לא היה פועל ישיר שלו, חובת הזהירות שלו כלפיו הייתה ברורה, כפי שעולה גם מגרסתו, לפיה נהג להזהיר את הפועלים שאל להם להסתובב במקום בזמן ביצוע העבודות. נקבע כי המערער בוודאי היה מודע לכך שאין לו ניסיון והכשרה בביצוע העבודות מן הסוג הנדון, וידע כי הקורה אינה מקובעת. במצב דברים זה, כל אדם מן היישוב יכול היה לצפות את האפשרות של תזוזה של הקורה תוך כדי עבודה ושל נפילת הקורה, אשר כתוצאה מכך עלול להיגרם מותו של אדם.

בית המשפט קבע, כי המערער הפר את חובת הזהירות כלפי המנוח, כאשר תכנן את העבודה והעביר הוראות לעוסקים בדבר מבלי שווידא כי דרך העבודה ברורה לכולם ובטוחה; כאשר לא דאג לחסום את הגישה לאתר העבודה באמצעות מחסום או אדם אשר ישגיח במקום והסתפק בהנחת פיגום נייד שאין בו כדי למנוע מעבר אנשים. כן נקבע, כי למרות

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

שהמערער נהג לבצע בדיקה במפעל ולוודא שלא נותרו בו פועלים לפני ביצוע עבודה דוגמת זו שבוצעה, ביום האירוע לא עשה כן ולא דאג לכך שאחר יעשה זאת במקומו; בכך שלא עשה דבר לאבטח את יציבות הקורה ביודעו כי החלק השמאלי של הקורה מונח על הקונזולה ואינו מחובר; כאשר ביצע את העבודה מבלי שיש לו כל ניסיון או הכשרה מתאימים.

אשר לקשר הסיבתי קבע בית המשפט, כי התמוטטות חלקי הקורה היא "הסיבה בלעדיה אין" שהביאה לתוצאה הקטלנית. בית המשפט קבע גם כי מתקיים קשר סיבתי משפטי, שכן המערער היה מתכנן שיטת העובדה והיה אחראי לשלומם של העובדים במקום וחב חובת זהירות כלפי המנוח. מכוח אחריות זו, היה עליו לצפות לקיומו של קשר בין המחדל שבביצוע העבודות לבין הנזק החמור שעלול להיגרם מכך. בית המשפט דחה את טענת הנאשמים כי פעולותיהם של המנופאי והמלגזן מהווים "גורם זר מתערב" המנתק את הקשר הסיבתי. כמו כן, נקבע כי "לרשלנות תורמת" של הקרבן אין השלכה לעניין אחריות נאשם בהליך הפלילי, ואינה מהווה הגנה מפני הרשעה. מכל מקום, על המערער הייתה מוטלת החובה לגדר את המקום, וסביר להניח שאם היה עושה כן, המנוח לא היה מצליח להימצא כה קרוב למקום ההתקנה.

5. לבסוף, דחה בית משפט קמא את טענת ההגנה מן הצדק שהעלו הנאשמים. על פי הטענה, ביטול כתב האישום נגד המנופאי והמלגזן ואי הגשת כתב אישום נגד מנהל העבודה או הבעלים של המפעל מהווים אכיפה בררנית. בית המשפט מצא כי חלקם של המנופאי והמלגזן שונה לחלוטין מזה של המערער, שבפועל היה מנהל העבודה, המתכנן והאחראי על ביצועה. חזרת המשיבה מהאישום נגד המנופאי והמלגזן נעשתה מתוך שיקולים ענייניים ולא היה במעשיה משום הפליה לשם השגת מטרה פסולה. להיפך, נקבע כי המשיבה שקלה היטב את הדברים ונמנעה מלקיים דיון משפטי ארוך בנוגע למי שאשמתו אינה עולה מן הראיות, לשיטתה.

לעניין אי הגשת כתב אישום נגד מנהל המפעל או מנהל העבודה של המפעל נקבע, כי לא מן הנמנע שהיו אחראים נוספים למחדלים שהביאו למותו של המנוח. עם זאת, במסגרת הליך זה לא ניתן לקבוע ממצאים בעניין ויש לזכור כי הם לא היו נאשמים ולא ניתנה להם הזדמנות להתגונן. בית המשפט ציין כי המערער אינו "שעיר לעזאזל" וכי מן הממצאים עולה בבירור אחריותו לתאונה.

6. כאמור, ביום 15.6.2015 גזר בית משפט השלום את עונשו של המערער. בגזר דינו פירט בית המשפט את האמור בתסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו של המערער. על פי האמור בתסקיר, המערער נשוי ואב לחמישה ילדים בגירים, מנהל עסק עצמאי יחד עם אחיו הצעיר, ואין לו עבר פלילי. כמו כן, צוין כי הוא נוטל אחריות על ביצוע העבירה ומכיר בחומרת התוצאות. תואר, כי מאז האירוע חלה הידרדרות במצבו הרגשי והבריאותי ושירות המבחן חשש כי מאסר בפועל עלול לגרום להידרדרות נוספת במצבו ולקשיי תפקוד במשפחה.

בבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם, עמד בית המשפט על הערך החברתי שנפגע - קדושת חיי אדם והחובה לקביעת סטנדרטים ראויים על מנת להגן על בטיחות העובדים. כמו כן, ציין בית המשפט כי יש להביא בחשבון את מידת אשמו של המערער, אשר בעבירה של גרימת מוות ברשלנות היסוד הנפשי הוא נמוך יותר ואינו כולל כוונה או רצון

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

להשגת התוצאה הקשה. בבחינת הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה, שקל בית המשפט את התוצאה הקטלנית הקשה, ומאידך את העובדה כי לא קדם למעשה תכנון מוקדם, וייתכן שאף היו גורמים אחרים שלא הועמדו לדין ונשאו באחריות לתוצאה. כמו כן, צוינה העובדה כי המערער פעל לגידור אזור העבודות, אם כי האמצעים שנקט לא היו מספקים. סיכומו של דבר, בית המשפט קבע כי מתחם הענישה לעבירה של גרימת מוות ברשלנות בתאונה עבודה, כאשר אין מדובר ברשלנות חמורה, עומד על מספר חודשי מאסר בפועל, כאשר במקרים מתאימים ניתן לרצותם בדרך של עבודות שירות.

אשר לעונש הראוי בתוך המתחם, קבע בית המשפט כי יש להביא בחשבון את העובדה כי המערער נטל אחריות למעשיו, והעיר כי יש לתת משקל משמעותי לזמן שעבר מאז ביצוע העבירה. האירוע נשוא כתב האישום אירע ביוני 2004 וההליכים נמשכו תקופה ארוכה במיוחד, שלא באשמתו של המערער.

נוכח האמור, גזר בית המשפט את עונשו של המערער כאמור לעיל.

<u>הערעור</u>

7. בערעורו, מלין המערער על כך שלא הוכח הקשר הסיבתי כנדרש במשפט פלילי ולשיטתו הקביעות בהכרעת הדין אינן מבוססות בחומר הראיות. נטען, כי בית המשפט לא קבע מהו הגורם שהביא לנפילת הקורה, ובשל כך היה עליו לקבוע כי הקשר הסיבתי לא הוכח ולזכות את המערער בהתאם. נטען, שכל שנקבע בפסק הדין הוא ש"ככל הנראה" הגורם לנפילה היה התזוזה של המנוף על פי הוראתו של אחיו של המערער. קביעה זו, כך נטען, אינה מספיקה כדי לעמוד בנטל הנדרש במשפט פלילי.

עוד טוען המערער כי בית משפט קמא שגה בהטילו אחריות על המערער אשר אינו מנהל עבודה מוסמך, לא מונה לתפקיד זה ולא הוכשר לכך. נטען, כי הקביעה לפיה הוא היה מנהל העבודה במקום עומדת בניגוד לראיות שהובאו ואינה תואמת את הוראת הדין. לטענת המערער מונה מנהל עבודה מטעם המפעל אשר לא הועמד לדין. המערער מפנה בהקשר זה לעדותו של מר יורם חן ציון, שהעיד כי הוא היה מנהל העבודה במפעל. כמו כן, בהתאם לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), התשמ"ח-1988, חובת מינוי מנהל עבודה מוטלת על מזמין העבודה, היינו המפעל. לכך מוסיף המערער וטוען, כי לא היה מקום לקבוע שלא דאג לאמצעי הזהירות והבטיחות כנדרש, שכן אחריות זו מוטלת על מנהל העבודה מטעם המזמין, וממילא לא הופרה חובה שכזו על ידי המערער. למרות שחובה זו אינו מוטלת על המערער, נטען כי הוא מצא לנכון להנחות את צוות העובדים שלא להתקרב למקום העבודה, העבודות בוצעו לאחר השעה 16:00 כאשר מרבית הפועלים עזבו, וכן הניח פיגום זמני על מנת להזהיר מפני מעבר באזור המסוכן. נטען, כי אם מנהל העבודה לא התרשל באמצעי הבטיחות שהונהגו במקום, מתחייבת המסקנה כי האמצעים שננקטו מתאימים. ואם בית המשפט מצא שלא היה די באלה, הרי שלא ניתן להטיל אחריות על המערער.

אשר לקביעת בית המשפט בעניין חובות הזהירות, טוען המערער כי הוא עמד בתנאי סעיף 325 לחוק העונשין ופעל מתוך מיומנות סבירה ובזהירות סבירה, ובכך קיים את חובת הזהירות. לשיטת המערער, הוא לא היה יכול לצפות את

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

התקלה שאירעה ואת ההנחיה שנתן אחיו להזיז את המנוף. כמו כן נטען, כי המערער לא יכול היה לצפות את הימצאות המנוח במקום האסון לאחר שהזהיר את הפועלים שלא להגיע לשם.

כך גם טוען המערער, כי קודם לאירוע נשוא כתב האישום הונחו חמש קורות ללא תקלה, עובדה המוכיחה כי הייתה לו הכשרה לבצע עבודה שכזו. לטענתו, על פי ממצאי הכרעת הדין, לא נפל כל פגם בביצוע העבודה ביחס לאותן הקורות שכבר הונחו, ואילו בעת הנחת הקורה השישית שונתה שיטת העבודה בהתאם להוראות אחיו שהורה למנופאי להזיז את המנוף. דהיינו, למערער לא היה חלק באירוע זה ולא ניתן לגלגל את האחריות לפתחו. כמו כן, מדגיש המערער את קביעת בית המשפט, כי כל המעורבים ידעו שהחלק השמאלי של הקורה אינו מחובר לדבר אלא רק מונח על הקונזולות. לטענת המערער, אם אי חיבור החלק השמאלי והנחתו בלבד מהווים מעשה רשלני, היה על בית המשפט להרשיע את אחיו, כפי שלא היה מקום לבטל את כתב האישום נגד המלגזן והמנופאי. אלא, שלטענת המערער, בית המשפט קמא לא סבר כי עובדת אי החיבור לקונזולה יש בה מעשה רשלני, שכן אם היה סבור כן היה מרשיע את אחיו. לטענת המערער, אם נקבע כי המנופאי המלגזן ואחיו נהגו בסבירות שעה שהרימו את הקורה ביודעם כי אינה מחוברת, כיצד ניתן לראות בהתנהגותו של המערער שכלל לא היה במקום האירוע ולא היה מעורב בביצוע ההרמה משום התנהגות בלתי סבירה המקימה יסוד להרשעתו ברשלנות. משכך נטען, כי הרשעתו בדין וזיכוי אחיו, הינה אכיפה בררנית ואפליה בוטה.

8. המערער משיג לחלופין על חומרת העונש שהושת עליו. לטענת המערער, חלוף הזמן מהיום בו התרחש האירוע נשוא כתב האישום ועד למתן גזר הדין, מצדיקים את ביטול הרשעתו, ולמצער הימנעות מהשתת עונש של מאסר בפועל, על דרך של עבודות שירות.

כמו כן, נטען, כי העובדה שהמערער הוא היחיד שהורשע ומשלם על מותו של המנוח מותירה תחושת חוסר צדק, שיש בו כדי לבטל את הרשעת המערער וכל הפחות להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל.

המערער מציין כי הוא בן 68, בעל עסק קטן והמפרנס היחיד של משפחתו. המאסר, גם בדרך של עבודות שירות, יפגע קשות בעסקיו. כמו כן, הותרת ההרשעה על כנה תקשה על המערער להתקשר בחוזים מול רשויות ציבוריות ולהגיש הצעות למכרזים. מכאן, מבקש המערער כי בית המשפט יעשה שימוש בסמכותו לפי סעיף 192א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982, ויבטל את הרשעתו.

9. המשיבה סבורה כי הכרעת הדין מבוססת היטב וכי אין עילה להתערב בה. כלל הראיות שבאו לפי בית המשפט הובילו אותו למסקנה הבלתי נמנעת, כי המערער הוא שהיה אחראי על ביצוע העבודה של התקנת הקורות וכי גם המערער עצמו, בהודעתו במשטרה, העיד כך. עוד טוענת היא כי בית המשפט אימץ את חוות הדעת שהגישה המשיבה לעניין פרטי ההתרשלות, וכי הן מומחה התביעה והן מומחה ההגנה הסכימו כי לשם ביצוע העבודה האמורה נדרשה תכנית עבודה מסודרת - כמוה לא הייתה.

עוד דוחה המשיבה את הטענה לפיה יש ללמוד ראיה מן העובדה שהנחת חמש הקורות הראשונות עברה בהצלחה. גם

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

אם הנחת קורות אלה עברה בשלום, הרי שהיה זה עניין של מזל ואין בכך כדי להעיד על מיומנות של המערער בביצוע עבודה כזו או על כך שהעבודה בוצעה בלא רשלנות.

לטענת המשיבה התוצאה הקטלנית כתוצאה מנפילתה של קורה בשל הנחה בלתי מיומנת ורשלנית וכתוצאה מאי גידור ראוי של השטח, הייתה בגדר הצפיות של אדם מן היישוב.

אשר לעונש סבורה המשיבה, כי גם אם מביאים בחשבון את כל הנתונים לקולה, ובכללם הזמן הרב שחלף מעת האירוע, גילו של המערער והעובדה שאחרים לא הועמדו לדין או שאחיו זוכה, אין בכך כדי להצדיק ענישה שהיא פחותה מעבודות שירות, בהינתן הפגיעה בערך העליון של חיי אדם.

דיון והכרעה

הערעור על הכרעת הדין

10. לאחר העיון בטענות המערער ושמיעת טענות הצדדים בדיון, הגענו למסקנה כי דין הערעור להידחות.

ראשית יש להסיר מן הפרק את טענת המערער כי לא הוכח קשר סיבתי עובדתי. בערעורו טוען המערער, כי בית המשפט דחה את גרסת המשיבה באשר לאופן קרות התאונה. ואולם נראה כי ההיפך הוא הנכון. כך, בעמ' 36 לפסק הדין, דן בית המשפט בתהליך העבודה ובשאלה מה גרם לנפילתן של הקורות. בית המשפט אימץ מפורשות את גרסת המשיבה, לפיה בעת הרמת חלקה האמצעי של הקורה וחיבורה בברגים לחלקה השמאלי, לא הגיעה המלגזה לשיא גובהה, כך שהחלק האמצעי היה גבוה יותר במקום בו הורם על ידי המנוף ונמוך בצד ימין בו הוחזק על ידי המלגזה. בשל כך לא הונח החלק האמצעי על הקונזולה האמצעית. בשלב זה, כאשר החלק האמצעי לא היה מונח כאמור, ובעודו מחובר לחלק השמאלי שהיה מונח במקומו ללא חיזוק, עזב המנוף את החלק האמצעי. עקב תזוזה זו נפלו שני חלקי הקורה (האמצעי והשמאלי). את קביעתו זו ביסס בית המשפט, בין היתר, על עדותו של המלגזן כי החלק האמצעי של הקורה לא הגיע לגובה הנדרש וחסרו 5 ס"מ מן הגובה המרבי של המלגזה על מנת להניח חלק זה על העמוד. כך התבסס גם על עדותו של אחיו של המערער לפיה לא זכור לו האם הקורה ישבה על כל הקונזולה או רק בקצה. אשר לשאלה מדוע נפלו שתי הקורות, האם בשל תזוזת המנוף או המלגזה, קבע בית המשפט כי לאחר שהמלגזה לא הגיעה לשיא הגובה ולמעשה לא הצליחה להרים את הצד הימני של החלק האמצעי של הקורה עד לגובה הנדרש, הנחה אחיו של המערער את המנופאי להזיז מעט את המנוף כדי להרים את הקורה.

הנה כי כן, בית המשפט הכריע באופן פוזיטיבי כיצד נפלה הקורה - החלק האמצעי לא היה ישר לחלוטין בעת חיבור הברגים לחלק השמאלי ולא ישב על הקונזולה. המנופאי הזיז את המנוף בהתאם להוראות אחיו של המערער. פעולה זו גרמה לתזוזת שני חלקי הקורות שהביאה, בתורה, לנפילתם.

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

11. העובדה כי התאונה התרחשה כאשר המערער לא היה נוכח במקום אלא רק לאחר שאחיו נתן את ההוראה להזיז את המנוף, אין בה כדי לשלול את הקשר הסיבתי בין רשלנות המערער לבין מותו של המנוח. הלכה היא כי ברשלנותם של גורמים אחרים אין כדי לנתק את הקשר הסיבתי אם אדם מן היישוב יכול היה - נורמטיבית - לצפות מראש את שאירע בפועל (ע"פ 8827/01 ישראל שטרייזנט נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (13.7.2003)). בענייננו, המערער יכול היה לצפות כי הנחת קורה שמשקלה כמה טונות, בגובה של כ-4.8 מטרים, ללא תכנית עבודה מסודרת וללא גידור מתאים של המקום, עלולה להסתיים בנפילתה ובגרימת מותו של אדם, אם אינה מחוברת ומונחת כראוי. המערער הלא היה מודע לכך שאחיו אינו מיומן כלל בעבודה אשר כזו. גם העובדה כי קודם לאירוע המצער הונחו חמש קורות בהצלחה, בנוכחות המערער, אינה משנה ממסקנה זו. בניגוד לנטען, בית המשפט לא קבע כי לא נפל כל פגם בביצוע העבודה ביחס לחמש הקורות שכבר הונחו. איתרע המזל, שהסיכון הטמון בעבודה מן הסוג הזה, סיכון שהיה בתחום הצפיות של אדם מן הישוב, מומש בעת הנחת הקורה השישית, והאירוע הסתיים במות המנוח. אף אם התקלה לא אירעה בהנחת הקורות הקודמות, הרי שאדם מן היישוב יכול וצריך היה להיות מודע לכך, שמחדלו להנחיל נוהלי בטיחות ראויים ולקבוע תכנית עבודה, עלול לגרום להתרחשותה של תאונת העבודה הקשה ולתוצאה הקטלנית.

12. המערער טוען כאמור, כי העובדה שיתר המעורבים שהיו במקום בעת קרות התאונה לא הועמדו לדין, מלבד אחיו אשר זוכה, מעוררת תמיהה רבה וכי עובדה זו מהווה אפליה המצדיקה את ביטול הרשעתו.

מכוח דוקטרינת ההגנה מן הצדק, רשאי בית המשפט לבטל כתב אישום כאשר מדובר באכיפה בלתי שוויונית של הדין. אכיפה כאמור, עשויה לבוא לידי ביטוי, בין היתר, בהגשת כתב אישום נגד אחד ובהימנעות מהגשתו נגד אחרים באותן נסיבות (ע"פ 7014/06 מדינת ישראל נ' לימור (4.9.2007)). עם זאת, העובדה כי פלוני הועמד לדין ואלמוני, שאפשר כי היה מעורב באותו אירוע פלילי, לא הועמד לדין, אינה מוכיחה, מניה וביה, כי מדובר באכיפה בררנית (ע"פ 8204/14 מחמד זלום נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (15.4.2015)). נקבע, כי לשם העלאת טענה בדבר "הגנה מן הצדק" על הטוען להראות כי בבסיס ההבחנה בין המעורבים ניצב מניע פסול, ומן ההכרח להציג תשתית ראייתית להוכחת הטענה (שם; ע"פ 4456/14 אביגדור קלנר נ' מדינת ישראל, פסקה 26 לפסק דינו של כב' השופט צ' זילברטל (29.12.2015)); ע"פ 3667/13 מילאד מוחמד ח'טיב נ' מדינת ישראל, פסקאות 29-30 (14.10.2014)). בענייננו קבע בית בית משפט קמא, כי במקרה דנן לא הרים המערער את הנטל המוטל עליו, ולא מצאנו פגם במסקנתו. החלטת המשיבה למחוק את כתב האישום נגד המלגזן והמנופאי נעשתה על בסיס שיקולים ענייניים, לאחר שמצאה כי מעשיהם אינם עולים כדי רשלנות הנדרשת לצורך הרשעה בסעיף 304 לחוק העונשין. החלטה זו, המבוססת על חוות דעת שהוצגו לפניה, אינו מהווה מניע פסול או שיקול בלתי ענייני.

13. אכן, אין חולק כי המערער לא נכח במקום וכי אחיו הוא שנתן את ההנחיה למנופאי. ואולם, הרשעת המערער מחד, וזיכוי אחיו מאידך, מבטאות את השוני בחלקו של כל אחד מהנאשמים באירוע נשוא כתב האישום ובעיקר את תפקידו המרכזי של המערער. אחיו של המערער, כמו יתר העובדים, קיבל הוראות והנחיות מהמערער ופעל לפיהן. המערער הוא שהחליט על שיטת הרכבת הקורה והסביר אותה לאחרים. בית המשפט ביסס את הכרעתו על תשובתו של המערער לשאלות החוקר, וכן על עדויות יתר המעורבים - אחיו, המנופאי והמלגזן. קביעות אלה מבוססות בעיקרן על התרשמות בלתי אמצעית מהראיות ומהעדים שהופיעו בפני בית משפט קמא, שכידוע ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בה (ראו, לדוגמא, ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 632, 640-641, 643-646 (2000); ע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל (8.9.2011)), אלא במקרים יוצאים מן הכלל (שם, בפסקה 19).

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

המערער, שכאמור נקבע לגביו שהיה אחראי, אינו יכול להשתחרר מאחריותו ולהעבירה לאחרים (ראו והשוו: רע"פ 889/02 רשתי נ' מדינת ישראל (20.8.2002)). על הגורם בעל האחריות להנחות את יתר העובדים בדבר שיטות העבודה והנהלים שיש לקיים, לפקח ולוודא כי הם מקיימים את תפקידם כראוי. כך לא נהג המערער על פי קביעותיו הברורות והמעוגנות בעובדות של בית משפט קמא.

14. אשר לאי הגשת כתב האישום נגד מנהל העבודה, יש להזכיר כי שיקול הדעת האם להגיש כתב אישום או לא מסור לתביעה (ע"פ 4443/10 שבתאי קחקוזאשווילי נ' מדינת ישראל, פסקה 30 (20.12.2012). גם אם טעתה המשיבה בעניין זה ומן הראוי היה לייחס אחריות גם למנהל העבודה במפעל או אף לבעליו, אין בעובדה זו, כשלעצמה, כדי להצדיק את ביטול הרשעתו של המערער מטעמים של הגנה מן הצדק. בסופו של דבר, המערער נטל על עצמו את מלאכת התקנת הקורות ושימש מנהל עבודה בפועל לצורך ביצועה של עבודה זו - מבלי שהייתה לו המיומנות המתאימה לכך.

הערעור על גזר הדין

15. בראשית הדברים, יש להזכיר את ההלכה המושרשת לפיה ערכאת הערעור לא תיטה להתערב בעונש שהוטל על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים של טעות מהותית שנפלה בגזר הדין או בחריגה מאמות המידה המקובלות (ע"פ 5783/12 נסים גלם נ' מדינת ישראל, פסקה 107 (11.9.2014); ע"פ 8568/14 סאלם אבו גאבר נ' מדינת ישראל, פסקה כ"ט (19.5.2015)). איננו סבורים, כי המקרה דנן נמנה עם מקרים חריגים אלה. המערער אינו חולק על מתחם הענישה שנקבע וטענותיו מופנות לכך שיש לחרוג ממנו בשל טעמים שונים, אשר הובאו ברובם במניין שיקוליו של בית משפט קמא. כפי שיפורט להלן, מסקנתנו היא כי בית משפט קמא איזן כראוי בין שיקולים השונים בקביעתו כי המאסר ירוצה בדרך של עבודות שירות.

16. המערער מלין על כך כי ההליכים נמשכו זמן רב, כך שמוצדק לבטל את כתב האישום נגדו, לזכותו או להפחית בעונשו. אכן, חלף זמן רב מאז האירוע נשוא כתב האישום בשנת 2004 ועד שנגזר דינו בשנת 2015, ואין לזקוף לחובת המערער את הימשכות ההליכים בעניינו. על הימשכות הליכים בלתי סבירה נאמר:

> **"'זכות היא הנתונה בידיו של מי שהועמד לדין, כי משפטו יסתיים במהירות. זאת, מפאת הקושי הטמון בסטטוס של נאשם, מפאת הלחץ והחשש המתמיד בו נתון הנאשם והקושי שטמון בניהול ההליכים נגדו על המשך ניהול תקין של חייו ועל אפשרותו להשתקם' ... נוסף על אלה, הימשכות בלתי סבירה של ההליכים עלולה לגרום לחשוד או לנאשם נזקים מוחשיים נוספים - כך למשל, במקרים מסוימים, הנזק אשר נגרם לאדם אשר מושעה מעבודתו, בין אם בהסכמתו ובין אם לאו, עד שיסתיימו ההליכים הפליליים בענייננו ... ; או נזק שנגרם לפלוני שאינו יכול להיקלט בעבודה חדשה נוכח ההליכים הפליליים התלויים ועומדים כנגדו ... ; וכמובן שפעמים רבות הנזק אינו נחלתו של פלוני בלבד, אלא גם של משפחתו ושל הסובבים אותו. בנוסף לכך, ככל שההליכים נמשכים זמן רב יותר, כך נחלש כוחה של ההרתעה, הן במקרה הקונקרטי והן לשם הרתעת הרבים ... בהמשך לכך נפסק, כי אף שהימשכות בלתי סבירה של ההליכים, אינה מצדיקה, ככלל, ביטולו של כתב האישום או את זיכויו של פלוני מהטעמים האמורים מעלה, יש**

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

בה כדי להביא להפחתת הענישה בעניינו ... דברים אלה הם נחלת השכל הישר, וגם בידיעת העומס שרשויות האכיפה וגם בתי המשפט נתונים בו, גם נאשם הוא אדם אשר לו נסיבות ורגשות, אלא אם כן הוא הוא הגורם להימשכות ההליכים, ואזי יש לו להלין רק על עצמו" (ע"פ 7696/14 עזרא (שוני) גבריאלי נ' מדינת ישראל, פסקה י"א (11.2.2015)).

ואולם, לחלוף הזמן ניתן משקל משמעותי בגזירת הדין. איננו מוצאים מקום להתערב בקביעתו של בית משפט קמא בעניין זה ואיננו סבורים כי יש להקל יותר מההקלה שכבר ניתנה למערער בשל חלוף הזמן.

17. לעניין טענת המערער כי הוא היחיד שהורשע בגין הפרשה, במקרים של אכיפה בררנית שהוכחה, ניתן יהיה להתחשב בכך כשיקול לקולה בעת קביעת העונש (ע"פ 8568/14 סאלם אבו גאבר נ' מדינת ישראל, פסקה ל"ב (19.5.2015)). אלא שכפי שצוין לעיל, לא הוכחה אכיפה בררנית ובית המשפט קבע מבחינה עובדתית כי המערער היה מנהל העבודה והאחראי לקרות האירועים. אי הגשת כתב האישום נגד יתר המעורבים לא נבעה מאכיפה בררנית, אלא מכוח שיקול ענייני ורלבנטי שהצדיק התייחסות שונה. ממילא שיקול זה אינו יכול להוות הצדקה להפחתת עונשו של המערער. יתרה מכך, עיון בגזר דינו של בית משפט קמא מעלה כי העובדה שהוא היחיד שעמד לדין בגין האירוע הובאה גם היא במניין השיקולים בקביעת המתחם ההולם.

עיינו בפסיקה שהציג לפנינו ב"כ המערער בעת הדיון. לא מצאנו כי יש בה כדי להוביל להתערבות בגזר הדין. כך, למשל, בת"פ (כפר סבא) 3221/06 מדינת ישראל נ' קאסם מוחמד (18.11.2008) דן בית המשפט מציל בבריכה בה טבע ילד למוות לשירות לתועלת הציבור ולעונשים נלווים, תוך שהוא מביא בחשבון הן את עבור הזמן והן את העובדה שמפעיל הבריכה לא הועמד לדין. אלא שעיון בגזר הדין מלמד כי הנאשם התריע באוזני המפעיל על הסיכונים שבהפעלת הבריכה באותן נסיבות, והתרעה זו נפלה על אוזניים ערלות. בנסיבות אלה, משלא הועמד המפעיל לדין, ראה בית המשפט להקל עד מאוד בעונשו של המציל. בעניינו, לעומת זאת, המערער הוא זה שנטל על עצמו ביצוע של עבודה מסוכנת בלא שהוכשר לכך, ומבלי שנקט אמצעי זהירות מתחייבים לביצועה. גם גזר הדין בת"פ (נצרת) 1027/05 מדינת ישראל נ' מלכה (28.12.2009) אינו יכול לשמש אמת מידה לענייננו. באותה פרשה נגזר דינו של אדם שתפקידו היה להפעיל מנוף ששימש להרמת גרם מדרגות, כאשר תוך כדי ביצוע הפעולות להרמתו נשמט הגרם ומחץ למוות את המנוח, שעבר באותה עת תחתיו. גם שם היה שילוב של זמן רב שחלף ואי העמדה לדין של אחרים, אלא שהאחרים שלא הועמדו לדין היו ממוני הבטיחות בשטח, הממונים על הפרויקט ובעלי תפקידים אחרים. בית המשפט, שהתרשם שהועמד לדין מי שמצוי בחוליה האחרונה בשרשרת האחריות (ובלשון העם: "הש"ג"), הסתפק בעונש של מאסר על תנאי ובקנס כספי. ושוב, בעניינו אין לומר כי המערער מצוי בתחתית סולם האחריות כי אם להיפך. ולבסוף, גם פסק דינו של בית משפט זה בע"פ (י-ם) 4598/09 גנאים חסן נ' מדינת ישראל (31.12.2009) אינו דומה לענייננו, באשר גם שם הוכח כי המערער ניסה, פעם אחר פעם, להביא את הגורמים הרלוונטיים בעירית ירושלים להביא לחסימת הכניסה לבית הספר אותו ניהל על מנת שמכוניות לא יוכלו לעבור דרכו. כישלונו היה בכך שלא עשה די, ואירעה תאונה קטלנית שהביאה למות אחד מתלמידיו. לא כך נהג המערער שלפנינו.

18. אכן, נסיבותיו האישיות של המערער עומדות לזכותו, ולא נעלמה מעינינו האפשרות כי פרנסתו של המערער תיפגע בעקבות ההרשעה ועונש המאסר. אלא שאין בכך כדי למחוק את התוצאה החמורה - קיפוח חייו של אדם. רשלנות זו מחייבת ענישה הולמת, שבאה לידי ביטוי בעונש מאסר, ולו בעבודות שירות.

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©

סוף דבר, דין הערעור הן על הכרעת הדין והן על גזר הדין להידחות.

על המערער להתייצב לריצוי עונשו ב- 1.3.2016, על פי האמור בחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים ולממונה על עבודות השירות.

ניתן היום, ט"ז שבט תשע"ו, 26 ינואר 2016, בהעדר הצדדים

נאוה בן אור, שופטת	**רם וינוגרד, שופט**	**ארנון דראל, שופט**

כל הזכויות שמורות לאתר פסקי דין - verdicts.co.il ©